

Kære tålmodige læsere, der måske døjer med den danske varme sommer!

"You ask me how long life is and I shall tell you like it is. Just as long as the distance between two dates on a headstone"

(W.E. Mahler)

I maj måned var jeg i Danmark (Føns) og da jeg kom tilbage fra en "kirketur" til Nordfyn, spurgte min datter Hanne mig, hvorfra min store interesse for kirker stammer og mit tilknyttede store billedgalleri af kirker?

Jeg skulle bruge lidt tid for at finde frem til den bedste og korteste forklaring, men endte vist med at svare, at kirker og kirkegårde i Europa rummer en ufattelig stor skat af kultur, kunst og om samfundsforhold.

Siden har jeg tænkt mere på Hannes spørgsmål og som så mange andre interesser jeg har, ser nogle af dem dagens lys grundet min umættelige og opslugende nysgerrighed eller baseret på inspirationer og min første oplevelse om flotte kirker var i Køln, da jeg i 1954 var på en 6 ugers cykeltur, der gik fra København ned gennem Tyskland, ramte Rhinen og vendte om, da vi nåede Koblenz, men inden da var vi Køln.

Indtil den dag havde mine besøg i kirker begrænset sig til 2, nemlig da jeg blev døbt og senere, da jeg blev konfirmeret. Det var i typiske kirker i København, mere korrekt betegnet sognekirker, og de påkalder sig ingen særlig opmærksomhed, de er ret kedelige; halvhjertet servering af den protestantiske kirkes standardprodukter, dåb, konfirmation, vielse og afgang til den ukendte verden.

Jeg glemmer ikke de mange indtryk, som besøget i Domkirken havde på mig. (Jeg havde truffet en sød pige på et vandrehjem i Osnabrück og havde slået følge med hende, så på den måde havde jeg en god turguide).

På det tidspunkt var jeg en kulturløs knægt, kultur lå ikke til vores familie dengang, så mine referencerammer var svage. Derfor vidste jeg ikke, at de to kirketårne er verdens højeste dobbelte (kirketårne) (157 meter). Og jeg vidste ikke meget om den katolske kirkes ritualer.

Jeg vidste heller ikke en dyt om de mange skatte, som denne domkirke rummer, men jeg blev dybt fascineret af den grandiositet og skønhed, som kirkerummet repræsenterer. Sammen med Christel besøgte jeg på cykelturen tilbage mod Danmark et par kirker mere (Christel boede i Wolfsburg, hvor hendes far var designer hos VW). Jeg boede hos dem i 3 dage og vi besøgte flere lokale kirker, men da jeg var tilbage i fædrelandet i trædemøllen, indtog rutinerne førstepladsen og jeg parkerede mine nyvundne interesser.

10 år senere begyndte jeg at studere religionshistorie og dermed var det naturligt, at kirkerne kom ind i interessesfæren, men begrænset til et "religiøst forsamlingshus", men det var først, da jeg var på et forretningsbesøg i Wien i 1970, at de latente indtryk fra domkirken i Køln dukkede op fra glemslens mørke.

Dengang var jeg marketingchef for en stor maskinfabrik og rejste meget næsten overalt.

Chefen vor vort østrigske datterselskab inviterede mig en aften til en koncert i en af Europas smukkeste domkirker **Stephansdom** og dermed var jeg solgt.

Jeg vil ikke forsøge at beskrive den effekt en orgelkoncert i en domkirke udøver på mig. Det er en umulig opgave.

Senere samme år fik jeg mulighed for at lytte til en orgelkoncert i Kölner Dom, hvor det kun er tilladt for få udvalgte at spille på dens orgler, idet domkirken har 2.

De efterfølgende år kom jeg tilbage til Wien flere gange og for 15 år siden havde Nitta og jeg mulighed for at være gæster til en koncert i denne smukke domkirke og dermed blev Nittas interesse for kirker født og er i dag betydelig. Det er derfor en stor glæde for mig, at Nitta helhjertet deler min interesse for kirkerne i Europa, hvilket jeg har omtalt i tidligere narrativer med titlen rejsebrev. Hende begejstring er stor og er den samme, uanset om vi er i en domkirke i en europæisk hovedstad eller i en landsbykirke i Jylland. Senere har vi sammen været tilbage i Wien 2 gange og har også besøgt et utal af danske/udenlandske kirker.

(Jeg er nødt til at bruge de to billeder hentet fra Nettet. Jeg har i DK nogle gamle s/h fra Köln og da Nitta og jeg i 2 omgange (2000 og 2005) besøgte Stephansdom, var den under reparation, hvor tårnet var indhegnet af store stilladser).

Det har været et held for mig, at mine arbejdsopgaver har taget mig til fjerne himmelstrøg og dermed givet muligheder for at gøre bekendtskab med nogle af verdens flotteste domkirker; Rio de Janeiro, Rom, Budapest, London, Athen, Berlin, Dresden og Vilnius samt mange flere, som bød på meget specielle oplevelser. Listen er længere, de omtalte bedste eksempler, men der er naturligvis flere af slagens.

F.eks. de 7 pilgrimskirker i Rom, der ligger på hver sin høj og vi ved jo at Rom er bygget på dem. Jeg har boet i centrum og i løbet af en uge besøgt dem alle, én pr. dag og på gåben. Hver kirke har sin historie, men alle er baseret på samme religion, og klart; Peterskirken med dens Sixtinske Kapel indtager førstepladsen.

Men ude på landet, f.eks. i Toscana findes de ægte kirker fritaget for pompøse og overdådige udsmykninger og med specielle gravsteder. Jeg har oplevet dem tilsvarende på øerne Mallorca og Madeira og særligt på sidstnævnte de bemærkelsesværdige sidste hvilepladser i klipperne, så de afdøde kan beholde udsynet over havet, som de elskede så højt. I det hele taget er det et studie i sig selv at beskæftige sig med de ritualer, der er knyttet til den sidste rejse og den sidste hvileplads.

Her et par glimt fra Toscana:

Her placeres urner og det er billigere end at betale for vedligehold af et gravsted. (Egne billeder).

I 1993 arbejdede jeg i Vilnius og havde der nogle dejlige oplevelser. Byen har i centrum en stor Domkirke, men den har næsten som i Rom kirker, der ligger for enden af hver sin gade, der går fra centrum, næsten som radier. Vilnius har 22 kirker, der er alle placerede indenfor den gamle bymur. Hver kirke repræsenterer sin trosretning, flere af dem fra Rusland (repræsenterende ekstreme sekter). Det var en oplevelse under mit lange ophold at besøge dem alle, men mest domkirken, hvor der hver aften var gudstjeneste, præget af, at kirkegængerne sang med sammen med koret. Søndagsmessen var en særlig positiv begivenhed.

En af de mest besøgte kirker er den, der hedder "Peter og Paul Kirken", og grunden er dens udsmykning, der bl.a. består af mere end 2.000 kunstværker. Jeg undrede mig over, at alle kirkerne havde velbevarede udsmykninger, når man tænker på de mange krige, der har hærget byen og landet, særligt da russerne annekterede, men jeg fik at vide, at russerne havde strenge instrukser om at frede hellige steder, hvorimod de gerne måtte voldtage og stjæle.

Hermed er jeg ved de danske kirker og forskellen på kirker, der er under vingerne af paven i Rom og de protestantiske udgaver. Kort anført om de store pompøse katolske kirker; de er ofte en demonstration af økonomisk magt, der har givet dem mulighed for at købe sig til pomp og pragt og pavernes mægtige indflydelse gjorde det muligt at true sig til, at store kunstnere udsmykkede kirkerne. Peterskirken er således delvist opført ved hjælp af pengeafpresning. Men det er ikke hele sandheden for i de store europæiske domkirker findes naturligvis et skatkammer af udsmykninger udført af kunstnere mod betaling fra velmenende donorer og fremstillet med kærlig og respekt for deres tro uanset retning.

Det samme argument kan anvendes om moskeerne i Istanbul og Isfahan og om monumentet Taj Mahal, som har bjergetaget mig. Helt det samme kan jeg desværre ikke sige om templerne i Asien bortset fra Japan.

Dansk kirkehistorie følger stort set udviklingen fra hedenskab gennem den såkaldte kristne kulturs indtrængen på det religiøse marked, der endte med en markedsdominerende position, som nu synes at være på vej til at være lukningstruet. Jeg ved godt, at der er kommet mange nye kirker til de seneste 30 til 40 år, men belægningsprocenten af optagne stole er faldende.

Alle kirker fører statistik over alle deltagere pr. begivenhed og det er en trist at være vidne til, at der ikke er mere fantasi og interesse for at benytte landets mere end 2300 kirker som centrum for andre oplevelser, der kunne bidrage til at få flere gæster. Statistikkerne bruges blandt andet til udregning af den egentlige "billetpris" pr. kirkelig handling. Dog har jeg de seneste år haft mange positive oplevelser af arrangementer, som initiativrige præster søsætter, senest i sognekirken i Husby på Fyn.

Men ved at besøge mange kirker, stort set over hele Danmark, får man et godt indtryk af kirkekunst, byggestil og historien bag, og det er lige her min fokus er.

Sognekirkerne med deres kirkegårde er enestående kulturhistorie. I forbindelse med at efterforske min slægtstavle blev jeg meget overrasket, da det gik op for mig, at danske landsbykirker "way back" fungerede som registreringskontor for væsentlige data fra sognet og om sognebørnene: alle data om kirkelige handlinger, omhyggeligt noteret med angivelse af navne, stillinger og opholdssted for deltagerne ofte ledsaget af en privat kommentar fra den person, der førte kirkebogen;

De gamle kirkebøger repræsenterer i sig selv en utrolig kilde til information om sognet ikke mindst fordi de også indeholder data fra den verdslige verden; til- og afgang fra sognet, folketællinger, antal stillinger i sognet, indtægtsforhold, ditto for betaling af skat samt andre forhold baseret på præstens personlige opfattelse. Altså datidens CPR og personregister, dog langt mere pålideligt end de tåbelige systemer, der søges indført nu ved hjælp af IT systemer, der kasseres i én uendelighed. Længe leve de uduelige.

Men for mig åbnede der sig nye perspektiver, da jeg begyndte at studere de gamle kirkebøger samt andre dokumenter, der i dag findes på lokalhistoriske arkiver, der desværre og for mig uforståeligt nu søges nedlagt og overført til købstædernes arkiver. Disse nye oplevelser kom som en bonus oven i dem, jeg havde i forvejen; selve landsbykirken samt dens kirkegård, for her har Danmark en godtepose af højeste karat.

Foruden landsbykirker byder Danmark på disse kirkeformer; herregårdskirker og klosterkirker opført i forskellige stilarter og materialer, de første bygget i træ. Nogle af kirkerne er simple, men flotte andre pompøse og jeg har et stort arkiv af billeder, på næste side et lille udvalg.

Når jeg en gang får tid skal de sorteres og katalogiseres.

Danske kirker er flotte bygninger opført i forskellige bygningsstile. Et besøg indenfor kan byde på møde med kunst, der ofte er overset; kalkmalerier, døbefonte, altertavler, prædikestole, grave, epitafer, malerier og skulpturer; sammenfattet i eet begreb; kirkekunst.

Og udsmykningen har ændret karakter; fra det traditionelle inventar til moderne. Eet eksempel er alteret i kirken i Bramming, enkelt og smukt.

Udenfor har vi kirkegårdene. Det overses tit, at også disse har en historisk udvikling. Vi har faktisk en kirkegårdskultur, der er unik. De første kirkegårdspladser tjente flere formål og indstillingen til dem mere fleksibel, de blev nemlig på et tidspunkt brugt både som markedsplads og til dans og de var kun indrammet af grøfter eller tilsvarende simple markeringer.

Jorden skulle være indviet og kun sande fromme kunne begrave i den, mordere, tyve og selvmordere samt udøbte børn blev begravet i uindviet jord.

Alt dette tilhører fortiden, i 1900 tallet blev alt anderledes og kirkegårde underkastet stringente regler, der dog stadig levner mulighed for lokale traditioner; f.eks. brugtes på Rømø kommandørsten og på visse kirkegårde i Nordjylland og ved Vestkysten er graven omgivet af et hvidt stakit.

Men en kirkegård er i virkeligheden de dødes have, deres sidste hvilested, som de efterladte kan besøge. Jeg besøger meget gerne kirkegårde, for her findes det lokale samfunds historie bedst afspejlet ved at studere data på gravstenene. På den måde bliver ordene på gravsten et slags "livets spejl", for her kan man ofte – med lidt brug af solid viden sammen med en portion fantasi – finde historien om handlingsforløbet mellem de 2 datoer som omtalt i det indledende digt af Mahler.

Bare disse eksempler fra besøg; på Fanø fortæller stenene om de barske forhold på havet og stillingsbetegnelserne går fra kaptajn over andre maritime titler til fiskere. I Sdr. Bjert kirke vidner måske 80 % om tilknytningen til landbruget; fra greve over proprietærer til forpagtere og andre funktioner og her kan vi også læse, hvilken gård de var tilknyttet mest som ejere. Mit sidste besøg var kirken i Husby, hvor graveren viste mig den underjordiske krypt, hvor få tidligere medlemmer (fra 1600 tallet) af adelsfamilien Wedell ligger placeret. Krypten er dækket af en dør nær alteret og ikke alle kender den. Heldige Ole.

HUSBY KIRKE

Desværre er de fleste landsbykirker nu aflukkede på grund af tyverier (undtagen vejkirker), men jeg prøver altid at finde frem til enten en graver eller en gartner, der kan hjælpe med at åbne for herlighederne og de har ved siden af altid en god portion indsigt i lokalsamfundet, der giver besøget mere mening.

Min interesse for emnet om kirker ligger jo som et naturligt delelement i det samlede billede af historien om de religiøse ideer; fra de forskellige trosretninger, om de såkaldte kirkefædre, om kulturen, om gamle og nye fortolkninger samt sociale forhold, der alt sammen burde hjælpe til at ende med et helhedssyn, men det er ingen nem opgave. I dag har vi glemt forståelsen for kirkers og præsters enorme påvirkning.

Vi kan give det en anden drejning og tale om religionsfilosofi, et vigtigt emne for at kunne få mere viden om, hvorfor kirken er ved at miste sin indflydelse og er på vej til at blive taber i kampen om ejerskabet af vor sjæl; fornuft kontra tro, om vor forståelse af virkeligheden og endelig om tiden mod evigheden.

For mig er besøgene i kirkerne og på kirkegårde en oplevelse, hver gang. Det er synd, at vi ikke lærer eller inspirerer unge mennesker til at besøge dem, for her er der Danmarkshistorie af ægte karat. Danske kirkegårde er velholdte i en grad, som ikke findes mange andre steder, og de er vigtige bidrag til at afdække det behov vi alle har; at forøge vor viden om vore vilkår, at søge at forstå mere om os selv og den verden, der omgiver os, at få flere dimensioner og perspektiver ind i vore betragtninger.

Som I ved er jeg i min holdning i dag mere agnostisk end ateistisk og det er netop med denne baggrund jeg interesserer mig for kirkers historie og udvikling. Min interesse er vokset de seneste år, hvor verden er gået i brand på grund af forskelle opfattelser af tro og tro er ikke det samme som religion. Jeg har valgt mit standpunkt, fordi jeg ikke vil begrænses i mine forsøg på at øge min forståelse for de religiøse ideer, deres historie og indflydelse på civilisationen. Bare tænk på, at udgangspunktet for Kristendom og Jødedom er identiske, idet begge starter i antikken, den første i den romerske tid den anden i den persiske-hellenistiske periode. Derfra udvikler det sig til en buket af religioner og trosretninger, der er endt i en uoverskuelig blomsterbuket, der nu består af både roser og tidsler, alt sammen på grund af fortolkninger, der indoktrineres i fanskarerne. Og landsbytosserne slås om, hvem der har ophavsretten og dermed monopolet. Det farligste produkt i dag er Politisk Islam, der forpester tilværelsen for dens modstandere.

Fortolkningerne udtrykkes som historier, der nedskrives. Biblen og Koranen to eksempler, men for mig er det historien bag dem, der er interessant, for begge vil jo gerne have tilhængerne til at tro på at $2+2=6$. Ved at bruge megen tid på dette emne opstår der naturligvis konflikter, fordi formålet bl.a. er at adskille myter fra fakta og den proces er ikke altid velset. Tænk på den danske version af Trosbekendelsen og de konsekvenser, der ligger i ordlyden, der med det samme får mig til at se på fænomenet Kristus Myten, der har ført til et fuldtidsstudie Kristologi, der skal cementere os i opfattelsen af meningen med menneskelivet. Herefter kommer begrebet "den normale teologi", hvis hovedbudskab er frelsen. Og tager vi bare dette ene produkt fra det samlede udbud af herligheder fra Kristendommen, så viser historien i Europa, at kampen om at erobre vore sjæle har været stor, og at den står om at erstatte rationel tænkemåde med overtro.

De traditionelle skoler er naturligvis blevet rystet i deres grundvold bl.a. fordi informationsamfundet har overtaget førstepladsen i kirkernes markedsføringsinstrumenter. Resultatet er, at mange personer i dag sammensætter sin egen religion bestående af en udvalgt blanding af elementer fra flere religioner/trosretninger. Dermed er den tidligere stærke religiøse opfattelse blevet til subkultur og hovedkulturen er erstattet med rodløshed og uvished. På samme tid er de værdier vi grundlagde fædrelandet på, i for stor en grad erstattet med tilbudelser af ligestyldighed, negativ adfærd og tomhed.

Denne nye situation har været en åben invitation til at introducere en politisk teologi som erstatning for frelserverversionen, og vi har alle været vidne til de katastrofer, som en cocktail af tro og politik har ført til siden WW2, da vi alle naivt troede på, at det var den sidste og også glemte at godhed ikke altid er gratis.

Og lad mig slutte med en oplevelse af godhed.

I 2013 var jeg et smut i Hamborg, en by jeg værdsætter højt. Den er mere end en by, den er et centrum for udvikling og evnen til at tænke højt og den oses af kultur i endeløse baner. Jeg husker, at flere af Jer også sætter pris på de oplevelser byen tilbyder både dens indbyggere og dens turister.

Nu til min oplevelse, for interessen for kirker har givet mig mange smukke og usædvanlige af slagsens.

Jeg var på gåben langt fra centrum og passerede en kirke og fra den kom tonerne fra en tydelig prøve af en koncert af Bach for orgel og violin. Jeg kan ikke genkende, hvilken det kan være, men går naturligvis indenfor. Jo, det var en prøve på aftenens koncert og violinstemmen udføres af en ung pige fra Japan og jeg lytter betaget. Tysk kirke, ditto organist og violinist fra Japan, jo vi er kommet langt.

Kort efter afsluttes prøven og jeg begyndte at se på kirkerummet og til højre for alteret er der et stort lokale, hvor jeg med det samme så dette billede på væggen:

Indenfor i lokalet traf jeg mand og sagde spontant til ham; "Det motiv minder mig om Thailand" og jo, det viste sig at han var kirkens præst og havde året før været på ferie i Thailand og motivet er flot set også fra et religiøst synspunkt:

Lyset, parret hånd i hånd, håbet forude

Det var taget på øen Samui.

Men foran alteret så jeg denne collage og spurgte ham om dens betydning og svaret rystede mig. Inde i cirklen lå der et antal sten (jeg tror det var 24) og han fortalte at der var en sten for hvert selvmord, der var begået i kirkens sogn og kun for det aktuelle år.

Vi var i september 2013.

Det var bagsiden af Merkels Tyskland.

Fattigdom og fortvivlede sociale forhold i Tyskland, som vi sjældent hører om og naturligvis fik vi en dialog om forskellen mellem den måde de tackles på i hans land og i Thailand, hvor templerne ved hjælp af donationer bidrager til at afhjælpe fattigdom. Vi fik en interessant dialog, som jeg lærte meget af.

Aftenens koncert skulle give et overskud til hans aktiviteter for at hjælpe de socialt udsatte. Desværre skulle jeg om eftermiddagen med toget tilbage til Kolding, men jeg havde en stor og berigende oplevelse med i bagagen, en jeg stadig husker på, når jeg kritiserer religioner.

"Er mennesket én af Guds fejltagelser, eller er Gud én af menneskets" (Nietzsche)

Chonburi 24.juli 2015

[Link til min blog](#)